

DP. 1-6

8/78

Moses Mphelo

b
1/6

K34/78

1

016

Ditaba tsa noxa.

Ba re kxale kxale xe batho basa latela melawo ya bona xabotse, xo kile xwa ba le mosetsana e a ilexo a tsewa kua Maxakala. Feela xo tsibyiwi bile xo sa bonwe monna wa xaxwe, le yena ka nosi a be a sa tsebe xore na o tserwe ke mang. Mosetsana yo o be a etswa Moletlane, le xona e le ngwana kxosi. Tabeng ye ya xo se tsebe monna wa xaxwe e ile ya thswenya maikutlo a xaxwe kudu ka matla, mokxwa wa xo napa wa mo xalefisa ke xore ka mehla xe ba boya kua masemong mokxekolo o tla bolela a re, "Kxoxo yaxae epoloke". Ona mantso a ile a belaela mothepe yeo. Ka mehla mo pelong ya xaxwe o be a naxana mantso a mokxekolo xomme a ba a loxa mano a xo bona phoofolo yeo ba rexo ke kxoxo ya xae.

2

Le leng la matsatsi a xopola xore yena ka mahlo a xaxwe o swanetse xo bona kxoxo ya xae. Erile ka moswana o mongwe xe ba etswa ba ya masemong mosetsana a re, "Ke lebetse peu kaxae". Awii! Ngwana Kekane o tla nthselwa, lesa ke tla ke xo tseyela yona, xo bolela mokxekolo. "O ka se kitimi byale ka nna, nna ke yo mofsa, wena o tsafetse xomme ke tla thabesa xe nka ya". Mokxekolo a re, "Sepela xee, o re xe o batamela motse o re, kxoxo ya xae epoloke". Ngwanana a napa a tsena fase, lexe a fihla motseng a se ke a bolela selo. Xe a fihlile mo kxaufsi-ufsi a bona e le xore motse o a phadima xo se ka mokxwa wola wa pele wa ka moswane xe ba tloxa.

Re kwa xore o ile a no ya le xe a bona seo se mo makaditsexo kaxe a be a rata xo bona se elexo sona.

3

Xe a fihla kxorong a bona e le xore motse ka moka xa ona o tateditswe ke noxa e kxolo. A re a sa tlabexile a kwa lentso le re: "Xata o fete". A thoma a thsela a thsela a ba a fihla ka ngwakong wa xaxwe, xe a fihla a hwetsa hloxo ya yona e bile e eja

boxobe byo a bo solaxo ka mehla, mme bile a hwetsa bo llwe makako a mangwe. Ka lona tsatsi leo o ile a lemoxa xore o tserwe ke noxa. Xe a bona tseo ka moka a napa a tseya dilo tsa xaxwe ka moka a sepela a ya xaxabo.

Xe a etswa ka kxoro a napa a thoma xo pharihla, tsephu tsa tsena fase, mahlo a dutse phatleng. Xe a lebantse xa Mathabatha a thoma kopelo ye:-

"Ke le ngwana kxosi e kaaka ya Matebele
ka tsewa ke noxa. Se tsewe ke noxa
ya noxa noxa".

4 Le yona xe e mo kwa a rialo, rialo, xanhsi ya opela ka xo befelwa, e re:

"Ke le morokolo morwa mmilwana
se xane ba-dia-na-dia".

Ya thoma xo senya motse ya o thunthutsa ka moka xa ona, ya napa ya mo latela e befetswe kudu.

A re xe a lebantse xa Mphahlele ngwana Matebele a Shikwane, a thoma:

"Ke le ngwana kxosi e kaaka ya Matebele
ka tsewa ke noxa ke noxa, se tsewe ke
noxa".

Le yona ya fela ya re:

"Ke le morokolo morwa mmilwana
se xane Ba-dia-na-dia."

Ba xaxakale xe ba bona tseo ka moka ba thoma ba lla selo se sexolo sa motse wa bona le sa kxosi xe e sepetse. Mogetsana xe a fihla xaxabo letsatsi le be le setse le dikela.

Badisa ba dikxomo ba ile ba tseba lentso la xaxwe, xe a lla sello seo sa nona.

- 5 Re kwa xore badisa ba ile ba hlaba mokxosi, xe ba e kwa ngwana a kxosi a lla sello sa xore: "Ke le ngwana kxosi e kaaka ya Mabelele ka tsewa ke noxa, se tsewe ke noxa". Noxa e fela e re: "Ke le morokolo morwa Mmilwana se xane Ba-dia-na-dia".

Ba Moletlane xe ba bona tseo ba napa ba thoma xo hlomela dinalete le maxare mefaka, dithswana, ba botsa mothepa xore a se ke a xa maxare owo. Le yena a tsama a taboxa a ba a fihla xae.

Xe morwa Mmilwana a ekwa bohloko le ditsinini tsa maxare ya re: "Ee ee dilo tsa boxweng bya ka". Ya no rialo yaba ya fihla xae, ya re xe e tsena ka kxoro ya hlabywa ke thswana e kxolo xomme ya napa ya hwa. Ba bitsa masoxana a e rwala a ya xo lahlela kua nokeng ya nkumpi.

- 6 Erile ka moraxo xa sebakanyana mosetsana yeo a ba le ngwana wa mosimane, mola a xodile mosimane yeo, a re, xe a re ke ipapadisa le ba bangwe, xomme bafele ba re xo yena, "O se re lome ngwana noxa tenang." Ba no fela ba rialo xo yena ka mehla. Le lengwe la matsatsi a butisa mmaxwe a re: "Ka kxonthe tate ke noxa na"? Mmaxwe a re, "Xa xo byalo". Xomme polelo ye ya ba kwero ka basimane ba bangwe.

Le yena a thoma xo tsotelela mmaxwe xore a motse tsa tataxwe, fela a hwetsa e le xore a na mosetsi; a napa a tloxa a ya xo malomaxwe xomme yena a mmotsa dilo ka moka ka mo di hlaxilexo. Xomme a ba a mo isa ngakeng ya mo fa dihlare tsa xore a bone tataxwe ka mokxwa wa xo se be noxa.

- 7 Ngaka ya mo fa dikhanati tse pedi ya mo laela xore a ome metae ka seatla sa xo ja xomme a itie ka sa mpoxoso (ntsoxohlo). Re kwa xore o rile a leka ka mokxwa owo byalo; xomme a fela a opela a re:

"Tate o kae mo; Mononyane ngwana madiba maxolo, tate o kae mo!"

Ba re meetse a bodiba byo a be a rata xo mo khurumetsa fela ka xe ngaka e mmoditse xom a thsabe xe meetse a rata xo mo thsela o ile a thsaba. A fela a e kopelela kopelo ya xaxwe a itiya a ba a fenya meetse a le xo xalefeng xa ona. A bona hloxo e etswa noxeng a no tswela pele ka xo itiya, xwa tswa monna yo mo-botse wa mahlo a maswana ka moraxo xa xaxwe xwa tswa batho dikxomo, dipudi, dinku le dilo ka moka, metse le dikxoxo. Bona bao ka moka ba ile tloxa ba ya Maxakala.

Le mmoxo mosimane yeo xomme ba thea mmuso wa bona. Ba Maxakala ba ile ba thaba kudu xe ba bona kxosi ya bona e buile. Ba bolaya dikxomo, dipudi, dinku, le dikxoxo xwa dirwa mokete o mongwe o moxolo-xolo wa xo leboxa kxosi.

Ba re mokete wa ntse o ile wa fetsa matsatsi a mane. Batseta le bakxomana ba ile be bexwa ba ba baxelwa byalwa ke kxosi ka sebele.

8

Xo bina dinaka.

Dinaka ke papadi ya batho ba baso e binwa ke masoxana le makxarebe a a letsaxo meropa.

Papadi ena mehleng yela ya kxale e be e sa tsebiwe ke motho-motho le xona e sa bonwe.

Ka xore e be e le kosa ya baloi fela e binwa ke bona ba nnosi xe e le bosexo xare, mola batho-batho ba setse ba robotse, mengwako-ng ya bona, re kwa xore kosa ye e ile ya tsebiwa ke batho, bakeng sa kxosi e ngwe ye e lexo ya e tlaetsa xore e tsoxee bosexo byo bongwe le byo bongwe xare e tame e bona naxa ya yona.

Byale xo ile bosexo byo bongwe xe e sepela ya kwa mesito a mentsi le m lesata, ya re, "Owe! Nke ke yo kwa ke bone dilo tsewe".

K34/78

Ya batamela xona fawe e bexo e ekwa mesito le lesata xona ya hwetsa batho bawe ba rexo ke baloi, re kwa xore e ile ya ba botsisa xore na xare xa bosexo batho ba robetse ba diyang? Kxosi ye xo thwexo ke ya baloi ya re re a bina kxosi. Kxosi ya re nke le bine xanyane ke bone, ke kwele misito ya lena xomme e nkxahlile kudu.

9 Ba thoma xo bina, kxosi e lebeletse tse di dirwaxo. Ba ile xo fetsa kxosi ya re xo bona le swanetse xore le tle le e binexape kowa xa ka ka moswana. Ba rata xo xana, kxosi ya re xo bona le swanetse xo e bina masehare xore ba tle ba kxone xo bonwa ke motho yo mongwe le yo mongwe.

Ba rata xore ba tla binela kxosi ka moswana empa e le tsona nako tsewe kxosi ya xo ba hwetsa ka yona. Kxosi ya xana nako, ya re xo seso byalo xe ke nyaka yo mongwe le yo mongwe wa lena xona fa a tlisa kxomo tse hlano kowa mxorong ka moswane, a be a tle a bine tsona nako tsewe.

Ke xe xo eba le kwano ya xo ya xo bina kosa yeo ya bona masehare xore ba bonwe ke mot o yo mongwe le yo mongwe.

Kxosi ya ba bexela nako ya masehare xare, ya ba ya ba roma xore ba tsamae ba tsebisa batho xore ka nako ya masehare-xare xo tla binwa papadi ya dinaka.

Aowa, ka 'nete xo ile ka yona nako yewe batho ba rapana ba kxobakana mosate, batho bao ba rexo ke baloi xomme ba ya ba bina kosa yeo, ya kxahla batho kudu ka matla mo ba ilexo ba ithuta yona ka sebakanyana.

10 Kxosi o ile a ba fa dikxomo tse hlano le dipudi tse tharo. Ba hlanelwa nku tse pedi le pudi. Tsatsi lewe ya se be batho ya no ba lerole ba tletse kudu ka maatla.

Re kwa xore ba ile ba baka dikxomo tsewe ba xofa ke kxosi lona tsatsi lewe le maxae a bona ba sa ba ba fihla.

Ke xe ba thoma xo lekana ka dihlare, mongwe a lonisa mongwe kateng mongwe a loya dinama xore di se ke tsa butswa; ke xe kxosi a bolaya phoofolo tse a ba filexo ka moka ke xe byale yo mongwe le yo mongwe a hwetsa letoxwana le yena ka mo ba xabo ba rataxo.

Re kwa xore xo tloxa tsatsing lewe xwa napa xwa binwa kosa ya dinaka. Kosa ye e boxwa xabotse-botse xe batho ba ba e binaxo ba hloboletse ba ihlamile xa botse-botse ka ditsela tsa yona, tse swanaxo le mafofa.

Mafofa ke bothakxa byo boxolo-xolo bya kosa ye ya dinaka. Re kwa xore xo na le ngaka ya baloi ye e xo hlahlobaxo xore a o ka kxona xo bina kosa ye ya dinaka. Ana o ka se kxone, xe e le xore o ka se kxone empa e le xore o tloxa o rata xo bina kosa yewe e xo fa sehlare xomme wa nthsa nku xoba pudi tse pedi. Sehlare sewe o se tlola fela xe o e ya xo bina tsa bosexo dinaka. O tla re xe o kxona xo bina bosexo wa kxona o bina masebare.

Xo bina dinaka le xona xo ya ka melawo e babine ba e fiwaxo ke basepedise ba bona.

Elexo yena molaodi o moxolo wa dinaka o retswa xore ke yena Mokxadi, letsoxo la xaxwe ke Malokwane, yena ke ya faxo molao wa xore ba bine le xore ba letse dinaka xabotse. Xe motho a sa latele melao yewe ya Malokwane o tla itiwa ke yena, Mokxadi yena o lebeletse meropa le tsohle ka moka tse batho ba dinaka ba naxo le tsona.

Yena o ne matla kudu-kudu a xore a ka itiya Malokwane xe a sa hlokomele basimane xore ba mo kwe xe a efa melao, le makxarebe xe ba sa mo kwe xe a ba botsa xe ba swanetse xo letsa meropa. Byale Malokwane yena o ne thswanelo ya xo itiya xe o thsetse molao wa xaxwe.

End.